

۵۸

«سلام» ویژه «زیارت» قمیمه روزنامه قدس

■ چهارشنبه ۲۲ دی ۱۳۹۵ ■ ۱۲ ربیع الثانی ۱۴۳۸ ■

■ ۱۱ ژانویه ۲۰۱۷ ■ شماره ۵۸ ■

با ۳۲ خدمت در بارگاه ثامن الحجج (علیه السلام) آشنا شوید

آداب عاشقی

۴

خواننده برگزیده نخستین جشنواره

«آواها و نواهای رضوی» در گفت‌وگو با قدس:

آواها و نواهای رضوی، گنجینه شعر و موسیقی

۳

درباره امامزاده سلطان ابراهیم قوچان

میهمان شهر کهنه

۶

نور خدا در تاریکی‌های زمین

السلام عَلَیْکَ یا وَلِیَ اللّٰهِ السّلام عَلَیْکَ
یا حُجّه اللّٰهِ السّلام عَلَیْکَ یا نُوْر اللّٰهِ فی
ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ

سلام بر تو ای ولی خدا، سلام بر تو ای
حجت خدا، سلام بر تو ای نور خدا در
تاریکی‌های زمین

جراغ اول

هرم گرمای جنوب

فروه رضایی

هوا هنوز سوز دارد و برای او که بچه جنوب است، همین اندک سرما لرز می‌آورد. کلاهش را تا زیر چانه اش کشیده است و زیپ کاپشنش را تا زیر چانه اش تمام باب‌ها را دوست دارد، اما هر بار که دلش گرفته باشد خودش را مقابل باب الجواد می‌یابد. انگار قرار روزهای بی قراری‌اش را اینجا گذاشته اند. آهسته گام برمی دارد، درست مانند اولین روزی که آمده بود، اینجا... دلش لک زده بود برای جمعه شب های گرم اروندکنار و صدای شط. بچه‌تر که بود، عصرها می‌رفتند، لب آب بزرگ‌تر که شد، جمع شدن های لب اروند چاشنی عشق گرفت. شور جوانی رخنه کرده بود زیر پوستش و هر ششی که پشت بام می‌خوابید، آرزوهای بلند می‌یافت برای خودش، برای مریم. بعدتر همه را تب کنکور گرفت. برای او که دل باخته بود، همه چیز فرق می‌کرد. ته تمام معادله‌ها می‌رسید به مریم. نتایج کنکور را که دادند، مریم پزشکی مشهد قبول شد. او ماند و اروندکنار... مریم، اروند و غروب و دلی تنگ را گذاشت برای او و رفت که زندگی را بسازد؛ جایی بزرگ‌تر، دورتر، متفاوت‌تر. مریم که رفت برای او بندر هم خاموش شد. حالا انگار تمام جهان جمع شده بودند توی مشهد. نقشه را که نگاه می‌کرد، مشهد یک جور عجیبی می‌درخشید. حتی اخبار هم وقتی نوبت هواشناسی‌اش می‌شد، مشهد را یک جور قشنگ‌تری می‌گفت. نشست که بخواند برای حقوق. خیال یافته بود که وکیل می‌شود و چقدر به خانم دکتر می‌آید یک همسر وکیل داشته باشد. بعدتر که خبر عقد مریم با همکلاسی‌اش پیچید، مشهد به یکباره خاموش شد. همه چیز از رونق افتاد، پزشکی و حقوق و وکالت و درس و دانشگاه و کبوترها حتی. دنیا فرو رفت توی سکوت مطلق. هیچ کجای نقشه پر نورتر نبود. هواشناسی، هیچ جا را قشنگ تر نمی‌گفت. دنیا همین طور توی سکوت و خاموشی می‌گذشت. حتی در آموزش خدمات. گوش هایش زمانی سوت کشیدند که فهمید، باقی خدمت را باید بروم مشهد. تا مدت‌ها گنج بود. هوای مشهد به طرز عجیبی برایش سنگین بود. هر خیابانی که تویش قدم می‌زد، انگار تا زانو فرو می‌رفت توی قیر.

بند کرده بود به زمین و زمان که چرا هوا سرد است، زمستان سوز دارد، ترافیکش سنگین است، چراغ‌های قرمزش طولانی است. انگار تمام خیابان‌ها بخورند به حرم از هر راهی می‌رفت می‌خورد به باب الجواد (ع) انگار او نبود که می‌رفت. دستی او را می‌کشید. جذبه‌ای جایی همان نزدیکی، تمام آنچه را که از او باقی مانده بود، می‌کشید. وارد حرم شد و نتوانست. فکر نکنند به باب الجواد (ع) و به مَمان که می‌گفت هر جا کارت گیر بود، امام را قسم بده به جوادش. دم غروب بود، بی هدف و گیج توی صحن‌ها می‌چرخید که رسید، پای ایوان نثارخانه. چه کرد با دل او آن صدای نثاره؟ به خودش که آمد، کنج دیواری کز کرده بود و بی صدا می‌گریست برای خودش. برای مریم، برای اروند، برای مَمان، برای هر آنچه داشت و هر آنچه نداشت. حس می‌کرد بعد از مدت‌ها، زخم سر دلش وا شده است و چرک است که از مغز استخوان با هر هق هق می‌زند، بیرون. انگار کسی او را از آن سر دنیا کشانده بود اینجا، تا زخم سر دلش را وا کند و چرک‌ها را بریزد، بیرون و حال دلش را خوب کند. آن هم درست وقتی که غربت تمام تار تنش را پود دلش را گرفته بود...

باز می‌رسد، پای ایوان نثارخانه. هنوز مانده غروب بشود. می‌نشیند، گوشه ای. هوا سوز دارد و این برای او که اهل جنوب است، باید لرز بیاورد، اما عجیب حال دلش خوب است. کسی انگار توی دلش آتش روشن کرده است و باد که می‌وزد، هرم گرمای جنوب را می‌زند توی صورتش. زیر لب زمزمه می‌کند: السلام علیک یا غریب الغربا.

نگاهی به برنامه «یا معین الضعفا» که هر هفته در حرم مطهر اجرا می‌شود

...که تو حج فقرایی

زهر اچکنه

عکس: حسین کامشاد / قدس

بهرمند شده‌اند. شهروندان عزیز مشهدی می‌توانند برای کسب اطلاعات بیشتر از نحوه استفاده از برنامه زیارتی یا معین الضعفا با شماره تلفن ۰۵۱-۳۲۰۰۲۲۹۹ تماس حاصل کنند. روزهای سه‌شنبه هر هفته، تعدادی از سالمندان و ناتوانان و معلولان (به تعداد ۴۰۰ نفر) از طریق معاونت امور زیارت استاندارد خراسان رضوی و با همکاری کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی، از برنامه‌های زیارتی «یا معین الضعفا» در حرم مطهر امام رضا (ع) بهره‌مند می‌شوند که به محض ورود این افراد از طریق دستگاه‌ها و نهادهای مربوط به حرم مطهر رضوی خدمات مربوط به این افراد همچون سایر ناتوانان و سالمندانی که قبلاً توضیح داده شد به این گروه ارایه می‌شود و تا پایان نیمه اول سال جاری بیش از ۱۰ هزار نفر از طریق معاونت امور زیارت استاندارد خراسان رضوی از خدمات این اداره در برنامه زیارتی یا معین الضعفا استفاده کرده‌اند.

اسلامی حرم مطهر، این افراد از قرائت زیارت حضرت رضا (ع) در پشت پنجره فولاد صحن انقلاب، ذکر توسل و نیایش، پخش کلیپ‌های تصویری در رواق مبارکه دارالکرامه، قرائت دعا و اهدای هدایای متبرک (بسته‌های گل فوق ضریح مطهر و نبات متبرک) بهره‌مند می‌شوند. پس از زیارت این افراد، آنان با خودروهای مربوط به محل‌ها و مناطق اولیه که از آنجا به سوی حرم مطهر حرکت کرده بودند، بازگردانده می‌شوند. یکی از برکات و آثار شایسته اجرای برنامه «یا معین الضعفا» توجه و رسیدگی به حال سالمندان و ناتوانانی است که مدت‌های طولانی چشم انتظار تشریف به حرم مطهر امام رضا (ع) هستن. در این روش (طرح یا معین الضعفا) استفاده کنند که از نظر روحی و روانی و معنوی آثار قابل توجهی برای آنان دارد. تا پایان نیمه اول سال ۹۵ حدود ۱۹ هزار و ۴۹۷ نفر از برنامه‌های زیارتی «یا معین الضعفا» در حرم مطهر رضوی

برنامه معین الضعفا روزهای یکشنبه و چهارشنبه هر هفته اجرا می‌شود. این برنامه توسط ۲۴۵ نفر از رابطین مربوط که از بین معتمدین محل و نیروهای بسیجی مناطق مختلف شهر مشهد هستند و با این اداره (بخش امداد زائرین) به صورت افتخاری همکاری می‌کنند اجرا می‌شود. افراد سالمند، ناتوان و معلول توسط رابطین مذکور در مناطق مختلف شناسایی شده و با اعزام خودرو توسط این اداره به محل و منطقه مورد نظر، در ساعت و روز مشخص این افراد به حرم مطهر امام رضا (ع) مشرف می‌شوند و هنگام ورود آنان که معمولاً در گروه‌های ۸۵ نفره ساماندهی می‌شوند (زن و مرد)، خدمتیاران بخش صندلی چرخدار با همکاری سایر همکاران در حوزه امکان متبرک که حرم مطهر رضوی (خدمه و خدمتیاران افتخاری) با انجام مداحی در طول مسیر تشریف از صحن کوثر تا صحن انقلاب

اطلاع‌رسانی

■ قرائت دعا و زیارت ■

زیارت جامعه کبیره / چهارشنبه - ساعت ۱۸:۳۰ / محمد عطاپور
دعای کمیل / پنجشنبه - ساعت ۱۹ / علی ملائکه / ساعت ۲۱ / کاظم غلامشاهی
دعای ندبه / جمعه - اول طلوع آفتاب / حجت‌الاسلام اسلامی فر
مناجات خوانی / جمعه - ساعت ۲۰:۳۰ / بامداد / سعید حدادیان
قرائت زیارت آمین الله همه روزه پس از نمازهای یومیه

■ مرکز مشاوره حرم مطهر رضوی ■

ارایه خدمات رایگان مشاوره فردی در حوزه‌های خانوادگی، تربیتی و بالینی
ویژه عموم زائران در مرکز مشاوره حرم مطهر رضوی
همه روزه بجز ایام تعطیل - ساعت ۸ تا ۱۹

■ دوره‌های مشاوره گروهی حرم رضوی ■

دوره: مهارت‌های زندگی / **مدرس:** استاد بهادرخان / **زمان:** سه شنبه ساعت ۱۰ تا ۱۲
دوره: مهارت‌های پیش از ازدواج / **مدرس:** استاد آذرین / **زمان:** چهارشنبه ساعت ۱۲ تا ۱۴

■ پاسخگویی به سؤالات شرعی ■

ارایه خدمات شبانه روزی در دفاتر پاسخگویی به سؤالات دینی حرم مطهر رضوی
و سامانه تلفنی ۰۵۱-۳۲۰۲۰

■ ویژه برنامه سخنرانی و بیان معارف دینی ■

سخنرانی: حجت‌الاسلام والمسلمین جعفر اسلامی فر
با موضوع: مروری بر تاریخ تحلیلی زندگانی امام حسن عسکری (ع)
چهارشنبه و پنجشنبه - ساعت ۱۰:۴۰ - **رواق امام خمینی (ره)**
سخنرانی: حجت‌الاسلام والمسلمین مرتضی حمیدی
با موضوع: شباهت مطرح شده در مورد اهل بیت (ع)
چهارشنبه تا جمعه - ساعت ۱۵:۴۰ - **رواق امام خمینی (ره)**
سخنرانی: حجت‌الاسلام والمسلمین محمد جمالی
با موضوع: تبیین شخصیت امام حسن عسکری (ع)
پنجشنبه و جمعه - ساعت ۱۷:۳۰ - **رواق امام خمینی (ره)**
سخنرانی: حجت‌الاسلام والمسلمین ماندگاری
با موضوع: شرح فرازهای دعای ندبه
جمعه - ساعت ۶ صبح - **رواق امام خمینی (ره)**

■ فیض حضور ■

ویژه برنامه فرهنگی و تبلیغی ویژه کاروان‌های زیارتی
رضوی به صورت شبانه‌روزی
مکان: رواق دارالهدایه صحن جمهوری اسلامی

از دفتر تاریخ

اشیایی با قالی ترنج‌دار بهای موزه تخصصی فرش
آستان قدس رضوی

اوج نفاست در اثری ماندگار

ارزو مستأجر حقیقی

هنر قالی‌بافی، هنری است، برخاسته از جسم و روح هنرمندانی با اراده و بلند همت که روزها و گاه ماه‌ها می‌نشینند، پشت دارهای قالی و وجودشان با عطر تار و پود فرش پیوند می‌خورد و صدای شانه‌زدن دار قالی، پُر می‌کند، کارگاه کوچکشان را، رج به رج می‌بافند تا طرحی نو و اثری ماندگار بیافرینند. فرش‌هایی که گاه روانه خانه‌ای آن سوی کشور می‌شود و گاه به دلیل ارزش و نفاستشان، در موزه‌ای مملو از اشیای بالارزش هنری و تاریخی جا خوش می‌کند.

تبلور ارادتی خالصانه

موزه تخصصی فرش آستان قدس رضوی، مکانی است امن برای حفظ اثری نفیس که دست به دست گشته‌اند تا میهمان دایمی سرای دوست شوند. از قالی، قالیچه تا تابلو فرش، چه بسایند اثری که دوره‌های تاریخی بسیاری را پشت سر گذاشته‌اند یا طرح، نقش و رنگ‌بندی‌شان، آن‌ها را در بین فرش‌های موزه‌ای قرار داده است. از سویی دیگر، در بیشتر این آثار، ارادت خالصانه به امام مهربانی‌ها نهفته است و به سبب این علاقه خاص، به بارگاه ملکوتی حضرت (رضاع) اهدا شده‌اند. البته برخی فرش‌ها نیز به سفارش آستان قدس رضوی برای استفاده در حرم مطهر رضوی و بیوتات خریداری شده‌اند و اکنون این موزه تخصصی، میزبان آن‌هاست. موزه‌ای که در آبان ماه ۱۳۹۰، در ساختمانی بزرگ‌تر و مناسب‌تر در صحن کوثر حرم مطهر رضوی راه‌اندازی شده است و بازدیدکنندگان داخلی و خارجی می‌توانند با گشتی در آن، گوشه‌ای از فرهنگ مردم ایران زمین را به تماشا بنشینند.

تجلیگاه هنری اصیل

این موزه، یکی از بزرگ‌ترین موزه‌های تخصصی فرش جهان محسوب می‌شود و دارای زیربنایی به مساحت ۶ هزار و ۶۴۷ مترمربع و سه طبقه فضای نمایشی است. در انتخاب و چیدمان فرش‌های آن تلاش شده است تا برای هریک از مراکز مهم قالیبافی کشور، فضایی اختصاصی در نظر گرفته شود تا ضمن ملموس بودن ویژگی‌های فرشبافی این مناطق، به معرفی سابقه فرشبافی آن‌ها نیز پرداخته شود. چنانکه طبقه همکف آن به قالی‌های بافت مناطق مرکز و شرق کشور و همچنین قالی‌های پرده‌ای که روزگاری در ورودی اماکن مذهبی، چشم‌نوازی می‌کردند، تعلق دارد. در طبقه اول نیز می‌توان مجذوب نقش‌های ریز و درشت قالی‌های بافت مناطق غرب و شمال غرب کشور، قالیچه‌های بافت ایلات و عشایر و قالی‌های تصویری شد. در این میان، طبقه منهای یک مکانی است که در نگاه اول، ابعاد بزرگ فرش‌های آن، شما را مبهور خود می‌کند. قالی‌های دوره صفوی که از پرقدمت‌ترین فرش‌های این موزه به‌شمار می‌رود، در کنار قالی‌های بزرگ مشهد به صورت افقی در این طبقه قرار گرفته است. در این مجال کوتاه، با یکی از شاهکارهای هنری این موزه تخصصی آشنا می‌شویم.

قالی چشم‌نواز ابریشمی

پرنندگان به پرواز در آمده‌اند؛ آهوها در امنیت آرمیده‌اند و آسیبی در میان گل‌های رنگارنگ می‌تازد؛ تصویری که با دیدن قالی ترنج‌دار بهای طبقه منهای یک موزه تخصصی فرش آستان قدس رضوی، در ذهن شما نقش می‌بندد. این اثر، در نیمه دوم قرن ۱۴ شمسی، به قطر ۵۰۰ سانتی‌متر با رج‌شمار ۵۳ گره متقارن در هفت سانتیمتر در تبریز بافته شده که جنس تار، پود و پرز آن از ابریشم است. قالی ترنج‌دار بهای به‌صورت دایره‌ای شکل و با تکنیک صوف باف کار شده است. همچنین دارای طرحی تلفیقی بوده و در نقش آن، دور تا دور ترنج مرکزی ۱۶ بته بزرگ بافته شده است که دو به دو، رو به یکدیگر هستند و هر بته‌ای دارای یک نقش خاص است که با دیگری متفاوت است. رنگ‌هایی همچون: آبی، فیلی، نارنجی، زرد، صورتی و خاکستری در آن به چشم می‌خورد. این قالی ابریشمی توسط «احد عظیم‌زاده» به آستان منور امام هشتم (ع) اهدا شده است.

برگزیده جشنواره موسیقی نواحی ایران در گفت‌وگو با قدس:

آواها و نواهای رضوی، گنجینه شعر و موسیقی است

حسین رسول زاده

عکس: حسین کامشاد/قدس

«عبد‌الغفور محمدزاده» خواننده برگزیده نخستین جشنواره «آواها و نواهای رضوی» است که مردادماه امسال در تهران برگزار شد. او همچنین جایزه نویسنده برتر حوزه کتاب‌های پژوهشی نهمین جشنواره موسیقی نواحی ایران هم هست که این جایزه را برای کتاب «فرهنگنامه موسیقی تربت‌جام» از آن خود کرد. با این نوازنده مقامی درباره آواها و نواهای رضوی به گفت‌وگو نشستیم.

آواها و نواهای رضوی شامل چه نوع موسیقی می‌شود؟

آواها و نواهای رضوی، بخشی از موسیقی مذهبی ماست. موسیقی مذهبی ما دسته بندی دارد. ابتدا «مناجات خوانی» است که خاص ذات پاک باری‌تعالی است. سپس «نعت خوانی» که به دو گونه «نعت ضمنی» و «نعت محض» به ستایش حضرت پیامبر (ص) می‌پردازد. «فضایل خوانی» هم داریم که در زمره نواهایی قرار می‌گیرد که در مناطق اهل سنت است و به خلفای راشدین می‌پردازد. «منقبت خوانی» هم داریم که خاص ائمه اطهار (ع) و اولیای‌الله است. هر کدام از این آواها و نواهایی که گفتیم، به شیوه‌های مختلف چاربتی و غزل و... خوانده می‌شود.

«آواها و نواهای رضوی» در زمره منقبت خوانی قرار می‌گیرد. ارادت به حضرت امام هشتم (ع) به جهت حضور سراسر خیر ایشان در خراسان نمود بیشتری دارد. از آنجا که حضرت (رضاع) تنها معصومی هستند که حریشان در جغرافیای ایران قرار دارد، آواها و نواهای مختص ایشان، از برجستگی خاصی در حوزه منقبت خوانی برخوردار است. آواها و نواهای رضوی شامل مناقبی است که در شکل‌های مختلف آوازی توسط آوازگران منطقه و عاشقان این حضرت خوانده می‌شود.

این موسیقی چه پیشینه ای دارد؟

احتمالا عمر این موسیقی با تاریخ حضور حضرت (رضاع) در خراسان برابری می‌کند. موسیقی در گذشته از زندگی انسان جدا نبوده است، پس عمر آواها و نواهای رضوی به قدمت تاریخ ارادت این مردم به حضرت (رضاع) است. آن‌ها ارادتشان را در قالب شعر و آواز نشان می‌دادند. مثلاً نمونه دوبیتی این شعر، این است:

خداوند مرا مرغ هوا کن

مقام و منزلت در کربلا کن

اگر در کربلا قسمت نباشه

مرا جارو کش امام (رضاع) کن

یا

علی موسی الرضا شاه خراسان

ز رحمت مشکلم را ساز آسان

مرا از ظلم دوران ایمنی بخش

که از جور فلک باشم هراسان

شعر این موسیقی علاوه بر دوبیتی، شکل‌های دیگری هم دارد. مثلاً یک نمونه از شعرهای مخمس آن - که در قدیم شکل رایجی از شعر بوده - این است:

ای صبا از من برو شاه خراسان را بگو

مهرم دل‌های خلق و راحت جان را بگو

آن امام هشتمین سردار خویان را بگو

سید آل نبی آن ماه تابان را بگو

کشته زهر جفا ملک غریبان را بگو

مستمند بی کسی عرض سلامت می‌کند

با نسیم صبحدم شاهای پیامت می‌کند

جان فدای روضه عالی مقامت می‌کند

از دل و جان خویشتن را هم غلامت می‌کند

آن طیب جملہ بیمار خلقان را بگو

بارگاه روضات ای شاه دین دارد صفا

گنبد و گلدستہات ای شاه دین دارد صفا

صحن تو همچون بهشت عبیرین دارد صفا

مسجد و محراب و منبر با زمین دارد صفا

صاحب ملک ولایت شاه خویان را بگو

خلق عالم تا در آن بارگاه افتاده‌اند

درمندان مستمندان جمله سر بنهاده‌اند

روز و شب بر آستان خدمت استاده‌اند

عاشق بسیار اندر کوی تو دل داده‌اند

شمس افلاک جهان خورشید رخشان را بگو

این شعرها برای عرض ارادت به ساحت قدس حضرت (رضاع) به گونه‌های مختلف آوازی اجرا می‌شده‌اند. یکی از رایج‌ترین این شکل‌های آوازی، «چاووشی خوانی» بوده که ما آن را در زمره موسیقی سفر دسته‌بندی می‌کنیم.

یعنی همین شعرهایی که در بدرقه مسافران خوانده می‌شود؟

بله. چاووشی خوانی، گنجینه عظیمی از شعر و موسیقی را در خود دارد. مردم هر منطقه با توجه به جغرافیا و جهان بینی شان شعرهایی را در دستگاه‌های آوازی چاووشی خوانی می‌کرده‌اند. چاووشی خوانی که برای سفر زیارتی مشهد مقدس می‌خوانند شامل دوبخش است، رفتن به مشهد و برگشت از زیارت. «مولودی خوانی» هم جزئی از آواها و نواهای رضوی است که البته این سال‌ها رواج بیشتری دارد.

آیا نقاره نوازی هم جزئی از این نواهاست؟

از قضا یکی دیگر از جلوه‌های زیبای موسیقی رضوی، نقاره نوازی است. نقاره نوازی در حرم مطهر پیشینه ای کهن دارد. علاوه بر اینکه مبین شکوه، عظمت و جلال بارگاه رضوی است، در واقع می‌توان گفت نشانی از اعتبار و اقتدار امام محسوب می‌شود. شاید به همین دلیل در گذشته کارکنان نقاره خانه را «عمله جات شکوه» می‌گفتند و هنوز نام خانوادگی بیشتر آنان شکوهی است. این سنت از زمان صفویه تا دوران حاضر به جامانده و در بارگاه منور رضوی در روز دو نوبت و هر نوبت معمولاً ۲۰ دقیقه نقاره نواخته می‌شود.

امروز آواها و نواهای رضوی در چه وضعیتی است؟

در یکی دو سال اخیر تلاش‌های خوبی در راستای حفظ و ثبت و ضبط این آواها و نواها انجام شده است که شامل فعالیت‌های مؤسسه آفرینش‌های هنری آستان قدس می‌شود که با همکاری پژوهشگران موسیقی نواحی نمونه‌های ارزشمندی را ضبط کرده اند. جشنواره «آواها و نواهای رضوی» هم امسال با دعوت از هنرمندان کشور آرشو خوبی از این منابع خوانی را ثبت نمود. رخدادهایی از این دست نوید می‌دهد، کسانی هستند که از این گنجینه غنی شعر و موسیقی استفاده کنند.

با ۳۲ خدمت در بارگاه امام

آداب

زائران و حتی مجاوران حرم مطهر امام هشتم شیعیان، حتی به صورت افتخاری فعالیت می کنند، به نام «خادم» می شنند. به این مکان قدسی ۳۲ نوع خدمت تعریف شده است. در متفاوت تقسیم می شوند. بر اساس آمار معاونت اماکن متبرکه و امور حرم مطهر رضوی فعالیت می کنند به دو گروه کلان «خادم» و «خدمت» محضر مولایشان به دو شکل زمان بندی کاری دارند: هر ۷ یا هر ۸ ساعت باشند به تناسب فعالیت، ۸ ساعت (صبح، عصر و شب)، ۱۲ ساعت خدمت پنج گروه دارند و شامل خادمان، فراشان، دربانان و کفشداران کسوت «خادم» مشغول فعالیت افتخاری هستند. خادمان دارای ح

خادمان

آن ها به کارهایی چون غبارروبی، راهنمایی زائران، ایجاد نظم و آرامش، شست و شو و تطهیر (یا به اصطلاح خودشان کُریگری) می پردازند. محل خدمت آنان «روضه منوره» و رواق های مبارکه گرد آن یعنی دارالحفاظ، دارالسلام، دارالسیاده، دارالزهد، امام خمینی (ره) و... است. در ادبیات خادمان رضوی «روضه منوره» مکانی است که امام هشتم (ع) در آن آرمیده اند، یعنی دقیقاً زیر گنبد طلا؛ مساحتی در حدود ۱۴۰ مترمربعی، که هسته مرکزی بناهای آستان قدسی حضرت علی بن موسی الرضا (ع) است. دیواره و سقف روضه منوره با کاشی های نفیس، کتیبه ها و آینه کاری های مقعر و مقعرن تزئین شده است.

فراشان

با شنیدن «فراش» عبارت فاخر سعدی در گلستان در ذهن جاری می شود که «فراش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترند...» و بر این اساس شاید تصور کنید فراش در ادبیات کارگزاران امام رضا (ع) هم به معنای فرش کننده است. فراش در زبان فارسی علاوه بر گسترنده فرش، به معنای خدمتکار و پیشخدمت نیز هست و ظاهراً در اینجا معنای دوم بیشتر مورد نظر بوده است. فراشان و خادمان وظایف یکسانی بر عهده دارند. پس تفاوت آن ها در چیست؟ فاصله محل خدمت فراشان از روضه منوره بیشتر است. آن ها همان کارهای خادمان (شست و شو و تطهیر، راهنمایی زائران، غبارروبی، نظم بخشی و...) را در رواق های پیرامون رواق های مرکزی مانند دارالولایه، دارالاجایه و دارالحجه انجام می دهند. خادمان و فراشان لباده و شلوار سیاه رنگ بر تن دارند. لباده به تعبیر مرحوم دهخدا نوعی «جامه مردانه دراز» است که روی دیگر جامه ها می پوشند.

کفشداران

آن ها کفش های زائران را دریافت می کنند و پس از زیارت تحویل شان می دهند. گردآوری کتاب های قرآن مجید و ادعیه، مرتب سازی و چین آن ها در قفسه ها، جابه جایی و در صورت لزوم تعویض آن ها وظیفه دیگر کفشداران است. لباس رسمی کفشداران مانند خادمان و فراشان، شلوار و لباده مشکی است اما در حین کار و پشت میز کفشداری، روپوش سبز رنگ بر تن دارند.

حفاظ

از گذشته بعضی از واقفان چنین تعیین کرده اند که در ساعت و مکان مشخصی از حرم مطهر یک قاری قرآن، بخشی از کلام الهی را قرائت کند و تعدادی از قاریان برجسته مشهد این وظیفه را بر عهده دارند. آن ها هر روز مراسم «صفه» را نیز اجرا می کنند؛ صبح ها نیم ساعت بعد از طلوع آفتاب و شب ها بلافاصله بعد از اقامه نماز مغرب و عشا. در این مراسم حفاظ و خدام با آیین ویژه ای به قرائت کلام الهی و خطبه خوانی می پردازند و کشیک ها در این مراسم تحویل می شود.

سایر خدمتگزاران بارگاه امام هشتم (علیه السلام)

با گسترش حرم مطهر رضوی و افزایش رواق ها و صحن های جدید در سال های اخیر، استفاده از نیروی انسانی بیشتر برای نظم بخشی و مدیریت اماکن جدید را ضروری ساخت. در طول این سال ها حدود ۲۰ هزار نفر با عنوان کلی «خدمتگزار» به این منظور در زمره خدمتگزاران رضوی قرار گرفته اند. این افراد در بخش های مختلف به نیروهای رسمی و استخدامی آستان قدس کمک می کنند و حتماً باید ساکن مشهد، متاهل، دارای مدرک کارشناسی و به لحاظ سنی بین ۲۵ تا ۴۵ سال باشند. لباس آن ها کت و شلوار سورمه ای است.

انتظامات افتخاری خواهران

در رواق های ویژه بانوان، تعدادی خانم وظیفه ایجاد نظم و راهنمایی زائران را بر عهده دارند. آن ها منتو، شلوار و مقنعه سبز رنگ می پوشند. به بیان دیگر این خانم ها بعضی از وظایف خادمان و فراشان را انجام می دهند و در صورت نیاز به شست و شوی کف رواق ها یا برای نظافت و جارو زدن، از خادمان و فراشان مرد کمک می گیرند.

خدمتگزاران صحافی

کتاب های قرآن و ادعیه نیز با توجه به کثرت استفاده، عمر مشخصی دارند و با گذشت زمان نیاز به تعمیر و صحافی دارند. این کار را جمعی از صحافان مشهد انجام می دهند. آن ها طبق زمان بندی مشخصی در حرم مطهر حضور می یابند و کتاب ها را مرمت می کنند.

گروه آینه رضوان

مانند صحافان، عده ای از کارشناسان فلزات قیمتی در مشهد، وظیفه زنگارزدایی و پرداخت ضریح، در و پنجره های حرم مطهر رضوی را بر عهده دارند. این گروه طبق زمان بندی مشخصی ضریح و پنجره های فولادین و نقره ای را با مواد مخصوصی تمیزی می کنند.

خدمات افتخاری فرش

کف رواق ها و صحن ها مفروش به چند هزار متر مربع فرش است. نظارت بر این فرش ها وظیفه تعدادی از خبرگان و متخصصان فرش است. این گروه کارشناس درباره کیفیت، نظافت، تعویض و چیدمان فرش ها در حرم مطهر مشاوره می دهند.

نیروهای افتخاری بهداشت

در این گروه کارشناسان بهداشت حضور دارند و با بازدیدهای میدانی نظر کارشناسی خود را درباره وضعیت بهداشتی اعلام می کنند.

میهمانسرا

کار این گروه آماده سازی غذا، طبخ و پذیرایی و نظافت پس از پذیرایی است.

گروه طاهر؛ خادم خادمان

برای استراحت تمامی خادمان و خدمتگزاران آسایشگاه هایی در حرم مطهر رضوی در نظر گرفته شده است. نظافت و گردگیری آسایشگاه ها و دفاتر خدمات رسانی را برادران و خواهران این گروه انجام می دهند.

ماشقی

ضرت علی بن موسی الرضا(ع) افرادی را که در بارگاه ثامن الحجج(ع) می‌باشند، اما دانستن این موضوع جالب است که برای نظم و نسق بخشی نتیجه فعالان افتخاری در حرم مطهر رضوی به ۳۲ گروه و با نام‌های زائران آستان قدس رضوی ۲۸ هزار نفری که به صورت افتخاری در «مستگزاران» تقسیم می‌شوند. خادمان و خدمتگزاران برای حضور در ز یک بار. مدت زمانی هم که در حرم مطهر رضوی باید حضور داشته (روز یا شب) و ۲۴ ساعت (یک شبانه روز کامل) است. ن و حفاظ می‌شود. در حرم ثامن الحجج(ع) حدود ۸ هزار نفر و در کم رسمی از سوی تولیت آستان قدس رضوی هستند.

در بانان

این گروه بر خلاف خادمان و فراشان، کت و شلوار مشکی می‌پوشند و کلاه هم دارند. اگر جلوی درهای ورودی صحن‌ها بایستند، عصای نقره هم به دست می‌گیرند. وظایف دربانان، راهنمایی، گشت‌زنی، تطهیر و کرگیری و غبارروبی و جارو زدن صحن‌هاست؛ البته امروز و با وجود ماشین‌های کف‌شوی و جاروهای برقی موجود در حرم مطهر رضوی، مراسم جارو کشیدن صحن‌ها که به صورت هماهنگ توسط دربانان انجام می‌شود، بیشتر جنبه سنتی و نمادین پیدا کرده است. محل خدمت دربانان، صحن‌های اصلی یعنی پنج صحن گوه‌شاد، آزادی(نو)، انقلاب اسلامی(عتیق یا کهنه)، جمهوری اسلامی و قدس است.

خدمت‌یاران

گاه ظرفیت کفشداری‌ها تکمیل می‌شود یا زائر و مجاور مایلند از یک رواق وارد و از رواق دیگری خارج شود و در نتیجه نمی‌تواند کفش خود را به کفشداری بسپارد؛ همچنین افرادی که می‌خواهند در صحن‌ها و زیر آسمان نماز جماعت بخوانند جایی برای کفش‌های خود ندارند. در این موقعیت‌ها، افراد از کیسه‌های پلاستیکی برای حمل کفش و پاکیزگی فرش‌ها استفاده می‌کنند که خدمت‌یاران در مکان‌های مختلف حرم مطهر توزیع می‌کنند. بدین ترتیب خدمت‌یاران به کفشداران کمک می‌کنند. لباس رسمی خدمت‌یاران هم کت و شلوار سورمه‌ای است اما حین کار مانند کفشداران از روپوش سبز استفاده می‌کنند. آن‌ها وظیفه دیگر کفشداران یعنی نظم بخشیدن به قرآن و کتاب‌های ادعیه را هم انجام می‌دهند.

انتظامات افتخاری برادران

این گروه کار دربانان یعنی راهنمایی زائران و نظافت را در ۶ صحن پیرامونی یعنی صحن‌های جامع رضوی، کوثر، هدایت، رضوان و غدیر انجام می‌دهند.

بسیج برادران و خواهران

پس از حادثه انفجار خونبار حرم مطهر رضوی که در ۳۰ خرداد ۱۳۷۳ رخ داد، در مبادی بارگاه ملکوتی امام هشتم(ع) زائران بازرسی می‌شوند. این مهم را بسیجیان انجام می‌دهند. در این میان، حساسیت بالای دستگاه‌های «ایکس.ری» مانع از به کارگیری آن‌ها در حرم مطهر است چراکه در صورت استفاده باید از زائران بخواهیم کمربند و ساعت و انگشتر و ... را از خود جدا کنند و از مقابل دستگاه عبور کنند و مجدد وسایل خود را پس بگیرند و همین اتلاف وقت برای زائری که بعضاً نصف روز برای زیارت وقت دارد، آزاردهنده است.

گروه انتظامات حریم رضوی

این گروه به راهنمایی زائران در حد فاصل در ورودی تا خیابان اصلی می‌پردازند.

نیروهای صندلی چرخدار

برای انتقال معلولان و افراد سالخورده به تناسب فضا و ازدحام جمعیت از صندلی چرخدار و خودروهای برقی استفاده می‌شود. لباس این خدمتگزاران هم کت و شلوار سورمه‌ای است که البته در ایام تابستان به آن‌ها اجازه داده شده از کت استفاده نکنند و آن‌ها را با پیراهن سفید می‌بینیم.

شمیم رضوان

گل‌های روی ضریح نورانی امام هشتم (ع) هر روز(۲۴ ساعت یک‌بار) عوض می‌شود. گروه شمیم رضوان هر روز گل‌های روز پیشین را با دستگاه ویژه‌ای خشک و بسته‌بندی می‌کنند و با سایر اقلام فرهنگی به زئران می‌دهند.

نیروهای بخش گم/پیداشدگان

گاه کودک یا فرد بزرگسالی از خانواده جدا می‌شود و باید به او کمک کرد تا خانواده خود را بیابد؛ این وظیفه را گروهی از بانوان بر عهده دارند.

نیروهای افتخاری روشنایی

تمیز کردن آینه‌کاری‌ها، لوسترها بر عهده این گروه است.

بخش فنی

در این بخش کارشناسان در رشته‌های مختلف تأسیسات، مکانیک، خیاطی، ساختمان و ... حضور دارند و در صورت نیاز از آن‌ها استفاده می‌شود.

گروه فضای سبز

نگهداری و مراقبت از فضای سبز در اماکن متبرکه بر عهده این گروه از کارشناسان کشاورزی و باغبانی است که به صورت افتخاری در حرم مطهر رضوی فعالیت می‌کنند

گروه پایش

برای حصول اطمینان از کیفیت خدمات‌رسانی، گروهی از کارشناسان وظیفه بررسی خدمات را بر عهده دارند. با توجه به وظیفه این گروه، آن‌ها لباس فرم ندارند. برای بررسی عملکردمان شاخص‌هایی تعریف شده و عملکرد ما در بخش‌های گوناگون از کیفیت نور و صوت گرفته تا نظافت و ... مدام رصد می‌شود.

گروه طرح و برنامه:

در این گروه کارشناسان مختلف حضور دارند و در قالب کمیسیون‌های فضای سبز، بهداشت، آمار و سایر مسایل مرتبط با اماکن متبرک نظر مشورتی ارائه می‌دهند.

طبرسی، امین الاسلام

فاطمه سامانی

طبرسی مثل تفرشی خوانده می‌شود. خاندان بزرگ و شیعه مذهبی، اهل و ساکن تفرش که نقش بزرگی در شکل گیری و اعتلای تشیع در ایران دارند. در سال ۴۶۸ هجری قمری، کودکی را به دنیا عرضه می‌دارد که سال‌ها بعد، یکی از بزرگ ترین تفاسیر قرآن را به رشته تحریر درمی‌آورد.

حسن بن فضل طبرسی که پدر او را «فضل» می‌نامد، دوران کودکی و تحصیل را در همسایگی امام هشتم(ع) می‌گذراند. سال‌ها بعد به حوزه می‌رود و در ادبیات عرب و تفسیر و حدیث و فقه و اصول و کلام، سرآمد می‌شود و صاحب نظر. سیراب نمی‌شود و به فراگیری علوم جبر و حساب هم روی می‌آورد تا در این زمینه هم جزو صاحب نظران عصر و دوره خویش به شمار آید.

امین الاسلام ابوعلی فضل بن حسن طبرسی پس از ۵۴ سال زندگی در شهر مشهد، به دعوت آل زیاره که از بزرگان سبزواری بوده و نسبت فامیلی با ایشان داشتند، به شهر سبزواری هجرت می‌کند و تا آخر عمر در آن وادی می‌ماند و به خاطر امکانات موجود در سبزواری موفق به تدریس و تألیف کتاب‌های بسیار و ترویج علوم دینی و تربیت شاگردان و عالمان علوم اسلامی می‌پردازد.

نخستین اقدام شیخ، پذیرش مسؤولیت «مدرسه دروازه عراق» بود که با سرپرستی و راهنمایی او، مدرسه به حوزه علمیه وسیع و با اهمیتی مبدل گشت. غنای فرهنگی و علمی این مکان، سبب جذب محصلان بسیاری از دور افتاده‌ترین نقاط ایران گردید و طلبه‌های جوان به عشق رسیدن به کمال و خدمت به مکتب در آن مدرسه مشغول تحصیل شدند و علوم گوناگونی چون فقه و تفسیر را از محضر طبرسی فرا گرفتند. شاگردان دانشمند و بلند آوازه ذیل ثمره تلاش علمی شیخ است: رضی الدین حسن طبرسی(فرزند طبرسی)، قطب الدین راوندی، محمد بن علی بن شهر آشوب، ضیاء الدین فضل الله حسینی راوندی، شیخ منتجب الدین قمی، شاذان بن جبرئیل قمی، عبدالله بن جعفر دوریستی، سید شرف شاه حسینی افسسی نیشابوری و برهان الدین قزوینی همدانی.

کفن دزد ناجی

چهار سال بعد از ورود به سبزواری و در شصت سالگی، امین الاسلام، به سبب سکنه و در هنگام تدریس، از دنیا می‌رود و پس از تشییع باشکوه مردم سبزواری در آرامگاه این شهر به خاک سپرده می‌شود. نیمه شب اما به هوش آمده و همان جا با خدای خود عهد می‌کند که اگر از این گرفتاری خلاصی یابد، به نگارش تفسیر قرآن کریم بپردازد. همین هنگام، جوانی که به نیت ربودن کفن شیخ به سراغ او آمده است، سنگ لحد را از روی قبر برمی‌دارد و نسیمی خنک، چهره شیخ را می‌نوازد. امین الاسلام، دست جوان را می‌گیرد و او را که بسیار ترسیده است، مأمور نجات خویش می‌خواند و بر دوش وی به خانه بازمی‌گردد. جوان توبه می‌کند و شیخ، پای عهد خویش می‌نشیند. همین می‌شود که هفت سال بعد تفسیر بزرگ «مجمع البیان» به عالم اسلام، هدیه می‌شود.

وقتی همسایه به خانه بازمی‌گردد..

نزدیک به بیست سال بعد از آن واقعه، شبانه روز نهم ذی‌الحجه ۵۴۸ هجری قمری، علامه از دنیا می‌رود. برخی عقیده دارند او بر اثر سم و در پی فتنه غز، در سبزواری شهادت رسیده است. پیکر علامه پس از ۲۵ سال دوری از مشهدالرضا، سرتاجم به مشهد بازمی‌گردد و در آرامگاهی در جوار حرم مطهر رضوی به نام گسلگاه یا قتلگاه، به خاک سپرده می‌شود.

آرامگاه شیخ طبرسی در سال ۵۳ شمسی دارای بارگاه بود. این مزار بعدها بتدریج تخریب شد و در طرح توسعه میدان حرم مطهر تنها همان مزار شیخ باقی ماند. بعدها در سال ۱۳۷۰ طی اجرای طرح زیرگذر، قبر سیمانی شیخ طبرسی با طرحی کارشناسی و تشریفات خاص به فاصله ۲۰۰ متر به محل کنونی انتقال یافت. آرامگاه شیخ طبرسی به صورت پلکانی در سه طبقه ساخته شده است. حالا و پس از بازسازی و توسعه حرم، گنبد آبی آرامگاه علامه امین الاسلام، فضل بن حسن طبرسی، در ابتدای خیابان طبرسی مشهد، یادآور خدمات پر ارزش اوست.

درباره امامزاده سلطان ابراهیم قوچان

میهمان شهر کهنه

الهام غفاری

به احتمال قریب به یقین، شخص مدفون در این بقعه، سید جمال‌الدین ابراهیم بن موسی بن جعفر بن محمد بن اسماعیل بن احمدامیرجه بن محمد بن احمدالاسود بن محمد اعرابی بن قاسم بن حمزه امام موسی الکاظم است. وی سیدی جلیل‌القدر، عظیم‌الشان، بسیار بزرگوار و شریف بود که نقابت سادات طوس را به عهده داشت. او داماد سید ابوالقاسم موسوی، نقیب مرو بود. بیهقی می‌گوید: «او را در مشهد الرضا ملاقات کردم، سالیانی نقیب آنجا بود. او برادری داشته به نام کمال‌الدین علی که در سال ۵۲۲ هـ. ق وفات یافت و در مجلس تعزیه او شرکت جستم». در یکی از نقل‌های علمای انساب، اشاره شد که بدنش را در رودخانه اترک می‌اندازند و با موقعیت فعلی بقعه به جهت نزدیکی به رود اترک در قوچان مطابقت داده می‌شود. بنابراین، شخص مدفون در شهر کهنه قوچان همین سید ابراهیم موسوی است که نسب شریفش با ده واسطه به امام هفتم می‌رسد.

به هر حال، وی سیدی جلیل‌القدر، شریف و از بزرگان سادات مشهد بوده که در سال ۵۳۰ هـ.ق به شهادت رسیده است.

بقعه سلطان

درباره بنای این امامزاده و نسب آن، در کتاب مطلع الشمس مطالب جالبی آمده است: «می‌گویند: پسر حضرت رضا (علیه السلام) می‌باشد. اصل بنیادی اولین را سلطان محمد خوارزم شاه نهاده و چون قبله را انجام رسانیده، قبل از عمارت ایوان و صحن و سایر ملحقات، خبر هجوم تترار اشتها یافته... پس در قرون سلاجقه، امرا و حکام و رؤسای قبایل و ارباب مکنتی که در اینجا بوده‌اند، اضافات کرده‌اند و عمارات افزوده است. و در زلزله سال ۱۲۶۸ هـ. ق، گنبد و دیوار چهار بدن حرم خراب شده، ایلخانی وقت که از قبیله زعفرانلو بوده، ساخته است و بنیادی بر روی ریشه و اساس همان عمارت قدیم است و در زلزله اخیر، شکستی فاحش در آن به هم رسیده، لهذا قبله را بر چیده‌اند و این ایام مشغول ساختن می‌باشند».

آستان مبارکه این امامزاده مشتمل بر ایوان، گنبدخانه با پوشش بلند، شبستان‌های شرقی و غربی گلدسته‌های دو سوی بنا، رواق و اتاق‌هایی بر پیرامون آن است. قدیمی ترین بخش این آستانه متبرکه سر در ضلع شمالی محوطه مزار است که در سال ۱۳۴۳ هـ.ق بر پا شده است.

بنای اصلی حرم، اتاقی مستطیل شکل با چهار درگاه در چهار جانب آن است. در دو طرف شمالی و جنوبی بنا، دو ایوان و در جانب شرقی و غربی و دو سوی ایوان‌ها، رواق‌ها و غرفه‌هایی وجود دارد. در اطراف صحن، روی هم ۲۲ غرفه با اتاق‌هایی در پشت آن‌هاست.

در دو سوی ایوان اصلی، دو گلدسته بلند و در دو گوشه جنوبی مجموعه نیز دو گلدسته بنا شده است. بر فراز حرم، گنبدی کم خیز بر پاست، ایوان بنا مربوط به سال ۱۲۸۶ هـ. ق است که بر کتیبه آن، ۲۶ بیت شعر خوانده می‌شود. امامزاده سلطان ابراهیم، از جمله امامزاده‌هایی است که دارای موقوفات بسیار است. از جمله آثار بسیار جالب و معروفی که در این مکان قرار داشت، تعدادی از ورق‌های قرآن کریم به خط میرزا بایسنقر میرزا شاهرخ گورکانی است که از جمله شاهکارهای هنری دوران اسلامی ایران به شمار می‌رود.

در سالیان اخیر به طرز باشکوهی، بقعه سلطان سید ابراهیم، آیین‌های، نقاشی، گچبری، و کاشی‌کاری شده است. در زیر گنبد نیز ضریحی از نقره و آب طلا نصب کرده‌اند که عظمت خاصی به بقعه داده است. همچنین صحن بزرگ و درختکاری اطراف صحن و احداث حجرات برای استراحت زائران، همگی موجب رونق و آبادانی بقعه گردیده است. از این‌رو، زائرانی که قصد زیارت امام علی بن موسی الرضا(ع) را دارند، چند ساعتی نیز در این مکان شریف استراحت و زیارت می‌نمایند تا مقدمه‌ای جهت فیض بزرگ باشد.

قطب سبزی کاری..

برای رسیدن به این امامزاده باید از جاده مشهد به قوچان گذر کرده و در ۱۲ کیلومتری شمال غربی فاروج، به این امامزاده برسید. مکانی که امامزاده واقع شده معروف به قوچان عتیق است و روستای شهر کهنه یا همان قوچان عتیق دهستانی است از توابع بخش مرکزی شهرستان قوچان و گرایش اشتغال مردم منطقه کشاورزی و دامداری و به قطب سبزی کاری معروف است.

کاروان‌های پیاده‌ای که همه ساله به قصد زیارت حضرت امام رضا(علیه السلام) از سمت شمال و بجنورد و شهرهای مجاور راه افتاده در این مکان توقف و اقامت می‌نمایند.

بقعه متبرکه که از زائرسراهای مناسب و کامل برخوردار است و برای همه گونه نیاز اولیه زائر تدارک دیده شده است.

قائم مقام آستان مقدس حسینی در گفت‌وگوی اختصاصی با قدس خبر داد

خدمتگزاری ۱۱ هزار خادم در حرم مطهر ابا عبدالله (علیه السلام)

زهره چکنه

امام سجاد(ع) در روایتی می‌فرماید:

«هنگامی که خداوند زمین را بشدت تکان داده و از جای خود به حرکت در آورد،(اشاره به قیامت) زمین کربلا به همان حالی که هست با تربت نورانی و صاف و خالصی بالا برده شده و در بهترین باغ‌های بهشتی قرار داده می‌شود. برترین منزل‌های بهشتی آنجاست و در آن جای نمی‌گیرد مگر انبیا و رسولان(ع) همچنان که بعضی از ستارگان در میان بقیه با درخشندگی خاصی نور افشانی می‌کنند، کربلا نیز در بین باغ‌های بهشتی می‌درخشد، به نحوی که نورش چشم تمامی اهل بهشت را می‌پوشاند و ندا در می‌دهد که: من زمین مقدس، پاک و مبارک خداوند و حضرت سیدالشهدا(ع) را در بردارم که سرور جوانان بهشت است.»

آری، کربلا نه تنها در نگاه عرشیان، بلکه در نگاه فرشیان نیز نورافشانی می‌کند و از زمان شهادت حضرت سیدالشهدا(ع) محبان و ارادتمندان اهل بیت(ع) یکی از آرزوهایشان زیارت کربلا بوده است. خوشبختانه طی سال‌های اخیر شرایط به گونه‌ای فراهم شده است که عموم عاشقان می‌توانند با حضور در این وادی مقدس، خاک کربلا را توتیای چشمان خود کنند. حضور قائم مقام تولیت آستان مقدس حسینی در مشهد فرصتی شد که دقایقی را با وی در خصوص خدماتی که به زائران حضرت ابا عبدالله(ع) در طول سال ارایه می‌شود، به گفت‌وگو بنشینیم. «سید افضل الشامی» با حوصله به پرسش‌های ما پاسخ گفت.

■ با توجه به تسهیل امر زیارت عتبات عالیات در سال‌های اخیر، کربلای معلی سالانه میزبان چه شمار زائر است؟

به لطف خدا، چند سالی است که حرم مطهر حضرت سیدالشهدا(ع) و حضرت ابوالفضل العباس(ع) به روی زائران غیر عراقی آغوش گشوده و زائران با آسودگی بیشتری می‌توانند به زیارت این حرم‌های شریف نایل شوند. در سال‌های اخیر شاهد هستیم، سالانه بیش از ۵۰ میلیون زائر از سراسر دنیا و شهرهای عراق به کربلای معلی مشرف می‌شوند که اوج حضور زائر در ایام اربعین حسینی با حضور بیش از ۲۰ میلیون زائر است.

در مناسبت‌های دیگری مانند شب‌های قدر، نیمه شعبان، روز عرفه، دهه اول محرم و... هم که در روایات ائمه اطهار(ع) تأکید ویژه‌ای به زیارت حضرت ابا عبدالله(ع) شده، میزان حضور زائران نسبت به ایام عادی بسیار بیشتر است. در

حرم حضرت ابا عبدالله(ع) بیش از ۱۱ هزار خادم مرد و زن خدمت می‌کنند. این خادمان، در قسمت‌های مختلف این حرم مطهر به طور شبانه روزی مشغول خدمت رسانی به زائران حضرت ابا عبدالله(ع) هستند.

■ خدماتی که به زائران حرم حضرت ابا عبدالله(ع) ارایه می‌شود، شامل چه طیفی از خدمات است؟

آستان مقدس حسینی در حوزه‌های عمرانی، فرهنگی و رفاهی خدمات متعددی به زائران ارایه می‌دهد که یکی از مهم‌ترین این خدمات حفظ امنیت حریم حرم است. وضعیت در عراق به گونه‌ای است که خطر تروریست‌ها، همیشه اعتبار مقدسه را تهدید می‌کند، بنابراین مهم‌ترین موضوع ایجاد امنیت برای این مناطق مقدس است.

به لطف خدا طی سال‌های اخیر به سبب توجه ویژه به مسایل امنیتی، مشکلی در این مناطق رخ نداده است. این امنیت از طریق روش‌های مختلف از جمله وسایل بازرسی، تفش‌های مختلف در خیابان‌های منتهی به حرم مطهر و نصب دوربین‌های مدار بسته در داخل و خارج از حرم صورت می‌گیرد، اما بالاتر از همه آن‌ها لطف ائمه اطهار(ع) به زائران است و الا چه کسی می‌تواند امنیت را در یک جمع میلیونی تأمین کند؟ با وجود این ما وظیفه خود می‌دانیم که حتی با جانمان، امنیت زائران را فراهم کنیم، به همین منظور بیش از ۱۲۰۰ دوربین مدار بسته در حرمین مطهر حسینی و عباسی نصب شده است که از این شمار ۸۰۰ دستگاه دوربین مدار بسته در داخل و خارج از حرم مطهر امام حسین(ع) می‌باشد که ۲۴ ساعته و تحت نظر کارشناسان مجرب تمام دوربین‌ها کنترل می‌شود و چنانچه مورد مشکوکی دیده شود، در اسرع وقت به نزدیک‌ترین پایگاه

نظامی گزارش می‌شود. این دوربین‌ها زمینه تأمین امنیت و تسلط کامل بر مسیرهای منتهی به حرم‌های مطهر را بیشتر فراهم می‌کنند.

■ از تأمین امنیت که بگذریم، چه خدمات رفاهی به عموم زائران از طرف آستان مقدس حسینی ارایه می‌شود؟

در حوزه خدمات رفاهی، توجه ویژه ما به ارایه خدمات مورد نیاز زائر است تا زائرانی که برای زیارت به کربلای معلی می‌آیند، در این زمینه مشکلی نداشته باشند، به همین منظور مراکز بهداشتی و وضوخانه‌هایی در دسترس زائران قرار گرفته است، همچنین علاوه بر اختصاص مکان‌هایی برای استراحت، توزیع پتو نیز بین زائران صورت می‌گیرد. همچنین در کنار پایگاه‌ها و ایستگاه‌های فوریت پزشکی در اطراف حرم مطهر که پزشکان و پرستاران بسیاری از عراق و همچنین ایران، لبنان، انگلیس، آمریکا، پاکستان و هند و کشورهای حاشیه خلیج فارس در این مراکز حضور دارند، بیمارستان سفیرالحسین(ع) آستان قدس حسینی در جوار حرم مطهر برای انجام عملیات جراحی و درمان‌های تخصصی تأسیس شده است که در این مرکز به غیر از عملیات جراحی، خدمات پزشکی به صورت رایگان به زائران و مجاوران مرقده مطهر امام حسین(ع) ارایه می‌شود. در حوزه فرهنگی نیز علاوه بر برگزاری ویژه برنامه قرائت دعا و نماز جماعت، برنامه‌های قرآنی و فرهنگی بسیاری در طول سال و در ساعات مختلف برای زائران تدارک دیده شده است. در کنار برنامه‌های فرهنگی و تبلیغی، بروشورهای فرهنگی آداب زیارت و امام شناسی نیز به منظور معرفت افزایی زائران تهیه شده است.

■ یکی از مسایلی که زائران با آن روبه رو هستند، بسته بودن مسیرها و خیابان‌های منتهی به حرم‌های مطهر است، آستان قدس حسینی برای جابه‌جایی و رفت و آمد زائران چه اقدامی انجام داده است؟

بله، در بسیاری از مناسبت‌ها خیابان‌های منتهی به حرم مطهر امام حسین(ع) با توجه به مسایل امنیتی و حضور گسترده زائران بسته است. در کنار این وضعیت، برای جابه‌جایی زائران به حرم مطهر در نقاط مختلف اتوبوس‌های ویژه حمل و نقل زائران قرار داده شده که به صورت رایگان زائران را تا نزدیکی مکان جابه‌جایی می‌کنند. زائرانی که توان طی مسیر را ندارند، می‌توانند باین اتوبوس‌ها خود را به نزدیکی حرم مطهر برسانند.

آغاز عملیات مسقف سازی

اطراف حرم امام علی (علیه السلام)

رئیس ستاد بازسازی عتبات عالیات نجف اشرف از آغاز عملیات مسقف‌سازی فضای اطراف حرم مطهر علوی خبر داد. علیرضا فداکار با بیان اینکه این طرح با هدف رفاه هر چه بیشتر زائران در حال اجراست، گفت: با اتمام این پروژه که به‌دست مهندسان و متخصصان ایرانی در حال اجراست، ۱۰ هزار متر مربع به فضای مسقف حرم مطهر علوی افزوده خواهد شد.

وی با بیان اینکه عملیات مسقف سازی اطراف حرم مطهر علوی به روش سازه‌های فضایی از جنس اسپس فریم انجام می‌شود، بیان کرد: پروژه مسقف‌سازی اطراف حرم مطهر علوی در صحن امام حسن(ع)، حذفاصل باب الساعه و باب القبله می‌باشد. فداکار خاطرنشان کرد: در آینده و در طرح توسعه حرم مطهر این سازه‌ها که هم سبک و هم زیبا و قابل جابه‌جایی هستند برداشته می‌شود و به طرح توسعه حرم افزوده خواهد شد. وی زمان اجرای طرح مسقف سازی فضای اطراف حرم مطهر علوی را ۶ ماه اعلام کرد.

برگزاری سومین جشنواره بین‌المللی تئاتر کودک در کربلا

سومین جشنواره بین‌المللی تئاتر کودک، از سوی آستان مقدس حسینی در کربلای معلی برگزار خواهد شد. این جشنواره با شعار «تربیت کودکان با آرمان‌های حسینی» در اسفندماه سال جاری تدارک دیده شده است و عموم علاقه‌مندان می‌توانند تا ۱۳ بهمن ماه آثار خود را به دبیرخانه برگزاری جشنواره در کربلای معلی ارسال نمایند. آثار ارسالی باید با موضوع نهضت حسینی در حوزه‌های فرهنگی، اجتماعی، اخلاقی و آموزشی بوده و پیش از این نیز در سایر جشنواره‌های دیگر ارسال نشده باشد.

توسط متخصصان ایرانی در حال انجام است

عملیات شست‌وشو

و پرداخت خشت‌های گنبد علوی

تیم اعزامی تخصصی از جمهوری اسلامی ایران کار شست‌وشو، جلا دادن و پرداخت گنبد مطهر علوی را انجام می‌دهند. پس از انجام پروژه ترمیم خشت‌های گنبد مطهر علوی که حدود ۱۱ ماه به درازا کشید، به خاطر داربست‌هایی که روی گنبد به طور طولانی بسته بود و بارش باران، رنگ خشت‌های طلا نیاز به پرداخت و جلا داشت، از این رو تیم اعزامی ایران این کار را طی ۱۰ روز انجام خواهند داد. یادآور می‌شود، گنبد مطهر علوی با ابعادی در اندازه ۶۵۰ مترمربع، از ۹ هزار و ۲۱۷ خشت در ۷۵ ردیف تشکیل شده است که سازه گنبد مربوط به سال ۱۰۳۸ هجری- قمری و خشت‌های طلا آن نیز متعلق به قرن‌های ۱۱ و ۱۲ هجری است.

درباره قصه‌های ساده لوحی که زود خودشان را لو می‌دهند

بوی بی‌خویشتنی و دامن از کف رفته

نقیسه مرشدزاده

نذر قلم

جایی برای عشق‌بازی کلمات

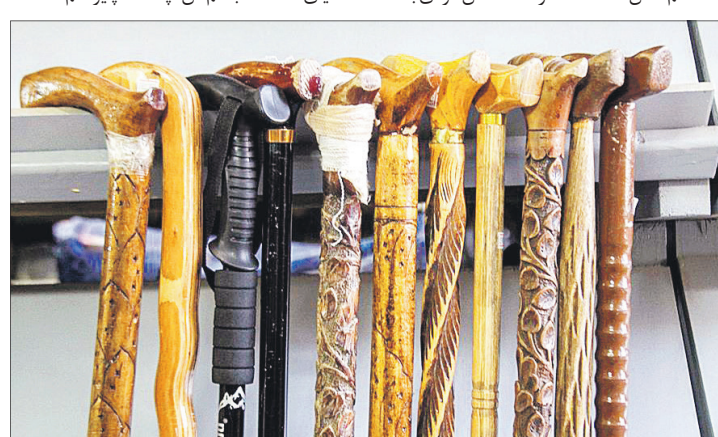
«نذر قلم» جایی است برای قلم‌هایی که می‌خواهند درباره عشق و ارادت به ساحت قدس حضرت رضا (ع) بنویسند. کم‌یا زیاد، به قاعده یک ستون یا به اندازه یک صفحه، فرقی نمی‌کند. آن چه مهم است عشق و ارادتی است که در این کلمات جاری است. مهمان این شماره «نذر قلم» نقیسه مرشدزاده است. او که فعالیت هنری را از سال ۱۳۷۹ آغاز کرده است در کارنامه خود دبیری سرویس صفحات سبک زندگی همشهری جوان، مدیریت کارگاه داستان مجلات همشهری و سردبیری ماهنامه داستان همشهری را دارد.

احتمالاً جا ماندن اشیای شخصی یک مسافر در رواق حرم چقدر است؟ به عدد این احتمال دوست دارم مسؤول دفتر اشیای گمشده در حرم مطهر باشم. فکر کن صبح‌ها کلید می‌انداختم در قفل حجره‌ای در ضلع غربی صحن جمهوری و می‌رفتم در اتاقی تاریک پر از طبقه‌های فلزی. می‌گذاشتم از توی حجره بوی چیزهای مانده بزند توی دماغم. بوی تن مسافر و جوراب شب در قفار، بوی کاغذ کهنه و کارت سوخت بی مصرف مانده، بوی ورنی کیف زنانه و پول عرق کرده، بوی چادر نماز نفتالین خورده و دسته کلید درهایی در شهرهای دور، مخلوطی از بوی هزارها آدم بی‌حواس و پریشان که وقت رفتن یادشان نبوده وقت آمدن چی همراهشان بوده! شاید اگر یک شب در اتاق اشیای گمشده بمانم، صبح مثل پیامبری تازه مبعوث، با رماتی زیر بغل بیرون بیایم. فکر کنم آدم باید جایی بنویسد که هم آدم‌های دیگر باشند هم نباشند. پاره‌های ساده از دیگران باشد ولی خود پیچیده‌شان نباشند. قصه‌هایشان باشد و خودشان نباشند. آدم باید جایی بنویسد که یک لنگه کتانی سفید جامانده روبه‌روش باشد یا سرهمی نوزاد سوغاتی که قرار بوده برود «تربت جام» یا موبایلی که اولین اسم کانکتش «میرزا» است.

اگر آن حجره اشیای گمشده در صحن جمهوری را به من می‌دادند، صبح، ایوان روبه‌روی حجره را آب می‌پاشیدم، در را باز می‌گذاشتم، تکیه می‌دادم به پستی صندلی و منتظر می‌ماندم اولین پریشان بیاید. شاید دختری می‌آمد که کوله‌اش کنار آبخوری مانده بود. شاید هم پسرک می‌آمد و نشانی گوشه جامانده اش را می‌داد. لابد پسرک گنج و هول و سرخ بهم می‌گفت از وضوخانه صحن غدیر که رفته نبود. من احتمال زیاد بهش می‌گفتم مدل و رنگ کمبک نمی‌کند چون از همون سامسونگ مدل S۲ ده تایی اینجا هست. نشانی شخصی بده. گنج تر و هول تر. سکوت دوتایی مان طول می‌کشید. به نشانه‌های شخصی خودش انگار تا حالا فکر نکرده باشد. تک تک سلفی‌های توی گالریش و عکس‌هایی که از ناخن‌ها و سوراخ دماغ‌هایش انداخته می‌آمد جلوی چشمش و می‌دید که آدرس آنها را نمی‌تواند بدهد. بهم می‌گفت انگری برد داشتم رویش و دودل جامپ. من می‌گفتم پنج تا از S۲‌هایی که آورداند این را دارند و پسرک رنگ پریده می‌شد. بعد

دلم براش می‌سوخت بهش می‌گفتم چرا کلش نریخته بودی. حتما رنگ به صورت پسرک بر می‌گشت تند تند برام از اوضاع اکانت کلش اش حرف می‌زد و کارهایی که کرده. باید بروی توی سیاره‌شان. آنجا آتشفشان و گل سرخ خودشان را دارند ولی از روبه‌وا و خلبان سیاره شما اصلاً خبر ندارند. با پسرها راه فقط همین است که بروی در سیاره‌شان. باهم درباره کلش حرف می‌زدیم تا صف پشت سر پسرک طولانی می‌شد و مردم منتظر گمشده‌هایشان این پا و آن پا می‌کردند. بعد پسرک مجبور می‌شد بگوید احمد همسایه را احی سیو کرده و صاحب کارش را گادفادر و بغل دستی مدرسه را بتمن. دوتایی می‌خندیدیم. گوشه‌اش را از کیف نایلونی زیپ دار در می‌آورد و پروازش بر فراز ابرها را نگاه می‌کردم و دودین سرخوشانه‌اش تا کفش‌های دارالولایه.

مطمئنم ما، هم را پیدا می‌کنیم. می‌دانم که آن‌ها هستند. لایه‌لای انبوه اشیای پنهان‌اند ولی شناختن‌شان نباید سخت باشد. چیزها قصه‌هایشان را با خودشان همه جا می‌برند و قصه‌ها ساده لوح‌اند زود خودشان را لو می‌دهند. قصه‌ها دختر بچه‌های بی‌طاقت قایم باشک‌اند زود می‌گویند انجام‌خوب و ریزی می‌خندند. زود می‌شود سکسک‌شان کرد. من در عصر یک روز کاری در دفتر اشیای گمشده قصه‌های ساده لوح را می‌گذارم روبه‌روم، تکیه می‌دهم عقب و سیر نگاهشان می‌کنم. چرا ممکن است عصایش را یادش رفته باشد؟ چطور وقتی پاشیده رفته یادش نبوده که پاش درد داشته؟ چرا کلاه بافتنی که زنش بافته بوده یادش رفته با اینکه آمده بوده از همین دلتنگی بعد از مرگ زنش گله کند؟ این چیزها که من برای مراسم عصرگاهی با دقت از بین بقیه جدا کرده‌ام شبیه همان بقیه هستند ولی قصه‌شان جدانشان می‌کند. از همه عصاها فقط یکی‌شان این بو را می‌دهد. از بارانی‌ها و کیف‌ها و کارتها فقط دوسه تابش پیداست که مانده‌اند که بمانند. فقط بعضی انگشت‌ها خاص هستند. معاونت امور زائرین به خبرنگارهای می‌گوید اشیای گم شده که به این دفتر می‌رسند روزانه از هزار بیشتند و ما در شکل مرسوله‌هایی آن‌ها را به صاحبانشان پست می‌کنیم؛ اما در آمار آقای معاون حتماً معلوم نیست که از این انبوه هزاران، چند تا جامانده‌اند که جا بمانند. همیشه در آمار و گزارش و اکسل روزانه حرف اشیایی است که به نظر می‌آید صاحبش دارد دنبالش می‌گردد یا آن‌هایی که کسی منتظرشان است. وقتی من مسؤول دفتر اشیای باشم فقط من خبر دارم که این همه حقیقت نیست. چیزهایی هم هستند که کسی منتظرشان نیست. چند تا چیز که صاحبشان مست و سرخوش رهایشان کرده. اشیای جامانده از یک رقص. اضافه بار یک پرواز. چند تا چیز که از یک اتفاق کامل، از یک تجربه تمام یادگار مانده‌اند. چون به درخت گل رسم... هدیه‌ی صاحب‌را... بوی گل... دامنم از دست رفت. عصرها، در حجره اشیای گمشده، من با عتیقه‌هایی که جدا کرده‌ام، با چیزهای جامانده از رهایی، زیارت مخصوص خودم را راه می‌اندازم. شاید اگر مسؤول آن حجره باشم، همیشه شکل زیارتم، گشتن دور این عتیقه‌ها باشد و بوسیدنشان. شاید بگذارم اشک هام دسته آن عصا را خیس کنند.